

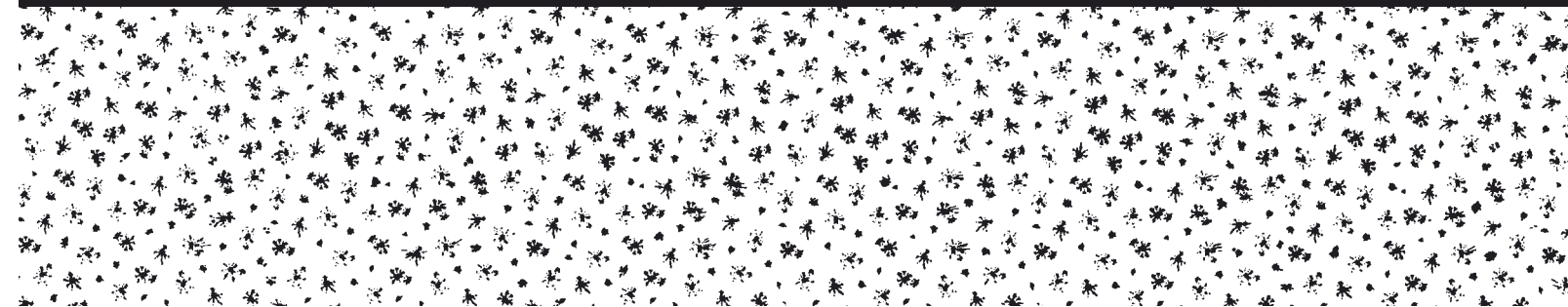
Handleiding voor de leerkracht

•

Lessuggesties
bedoeld voor kinderen
van 5 tot 8 jaar

•

Voorwoord

1. Wat is Simon & Odil?

www.simonodil.com is een interactieve website en ziekenhuis-extranet voor langdurig of chronisch zieke kinderen. Je beroerd voelen en je dagen slijten in het ziekenhuis is al rottig genoeg – hoe lief de dokters en verpleging ook zijn. Maar als je ook nog eens je familie en je vriendjes moet missen, als je met moeilijke vragen zit, of als je je soms gewoon kapót verveelt ... Tja, dan wordt het er allemaal niet vrolijker op.

Zeker dán is een pc met toegang tot het internet een prima manier om te voelen dat je er niet alleen voor staat, om antwoord te krijgen op je vragen, om even gezellig te chatten, te lezen of spelletjes te doen.

In België zijn er meer dan 300.000 kinderen met een langdurige of chronische ziekte. Er zijn meer dan 200 pediatrische afdelingen of zorginstellingen waar deze kinderen al dan niet voor langere tijd verblijven. Simon & Odil wil het isolement van deze kinderen doorbreken.

2. Missie en doelstellingen

Het is onze missie om de communicatieleemte bij langdurig zieke kinderen en hun omgeving op te vangen door op een ethisch verantwoorde manier innovatieve en interactieve middelen aan te wenden welke moeten bijdragen tot de levenskwaliteit.

De doelstellingen van het project zijn drievoudig:

- Het isolement van langdurig zieke kinderen, thuis en in het ziekenhuis, doorbreken.
- De zorgen en angsten van ouders én kinderen verlichten.
- Het taboe dat er nog steeds hangt rond 'erg ziek' zijn - kanker, aids, mucoviscidose, brandwonden ... - doorbreken.

Het communicatieplatform

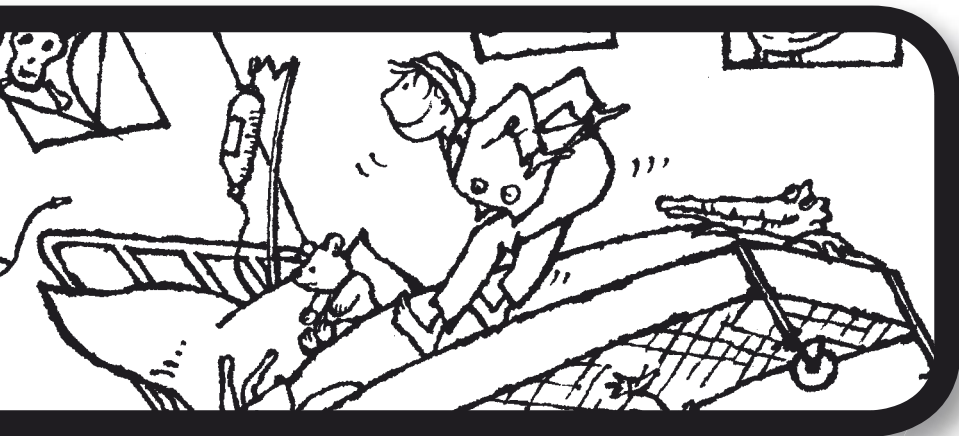
Het concept van Simon & Odil steunt op drie pijlers:

- Informatie: kinderen die met vragen worstelen over hun ziekte, over hun behandeling en soms ook over moeilijke dingen als leven en dood, krijgen daarop antwoord van mensen met verstand van zaken. Dus als kinderen met een probleem zitten waarover ze het liever niet hebben met de dokter, dan kunnen ze altijd terecht bij Odil. Trouwens, ook ouders met vragen kunnen bij ons terecht.
- Communicatie: praten en ervaringen uitwisselen met andere zieke kinderen, vriendjes of familie? Dat kan in onze volledig beveiligde chatroom. Verder zijn er grappige e-cards om te versturen en kun je zelfs via een webcam volgen wat er thuis of in de klas gebeurt.
- Amusement: lekker spelletjes doen, interactieve puzzels oplossen, grappige verhalen lezen over Simon & Odil, kleurplaten, links naar andere toffe sites, een leeshoek ...

Alle diensten van Simon & Odil zijn gratis voor de zieke kinderen en hun omgeving.

3. Wie staat er achter Simon & Odil?

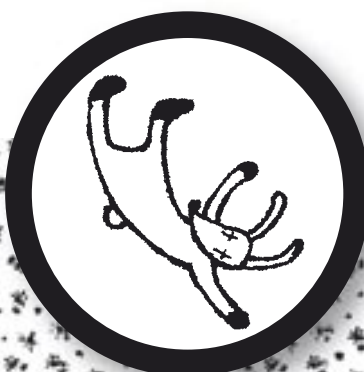
Het Simon & Odil project is ontstaan uit een kruisbestuiving tussen de medische wereld en die van het bedrijfsleven. Het is een initiatief van 4 enthousiaste professionals die zich verenigd hebben in de vzw 4 Kids – Boniverlei 15 – 2650 Edegem, waarvan ze tevens de bestuurders zijn. Zij staan in voor de operationele leiding van het project met de hulp van tal van vrijwilligers en medewerkers.

Inleiding

4
Wanneer een kind geconfronteerd wordt met een levensbedreigende ziekte roept dat bij zijn onmiddellijke omgeving heel wat vragen op. Ook voor de vriendjes en de klasgenootjes van de zieke is het een ingrijpende gebeurtenis. De leerkracht kan dit uiteraard niet onbesproken laten. Dit project wil daarbij hulp bieden. Op een muzische en creatieve wijze worden de ervaringen en de gevoelens van de kinderen bij het gebeuren bespreekbaar gemaakt en geduid.

De brochure is een handreiking, geen methode die stipt moet worden nagevolgd. Als gebruiker moet je zelf een verantwoorde keuze maken tussen de suggesties die aangeboden worden. Houd daarbij rekening met de samenstelling en de grootte van de klas, met de leeftijd en het leerniveau van de leerlingen, met het tijdstip in de loop van het jaar. Het leerlingenboekje is het raam waar rond alle activiteiten en suggesties zijn opgebouwd. Het is de neerslag, de kern als het ware van het hele project.

Daar is Odil

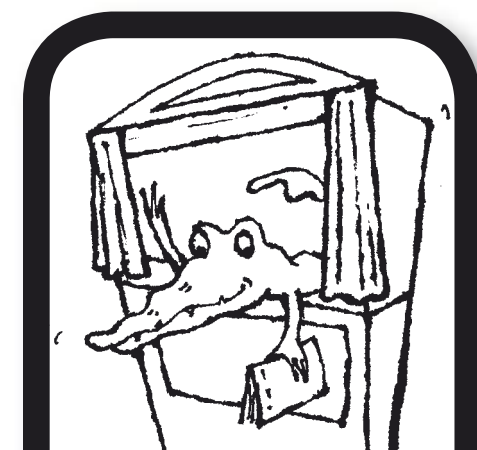
Odil bekleedt een belangrijke plaats in dit project. Doorheen het project doen we er meermaals een beroep op. Odil wordt de klaspop die als 'ervaringsdeskundige' en als boodschapper de kinderen informeert over de toestand van Simon en van de zieke klasgenoot. Odil gidst de kinderen ook doorheen het leerlingenboekje.

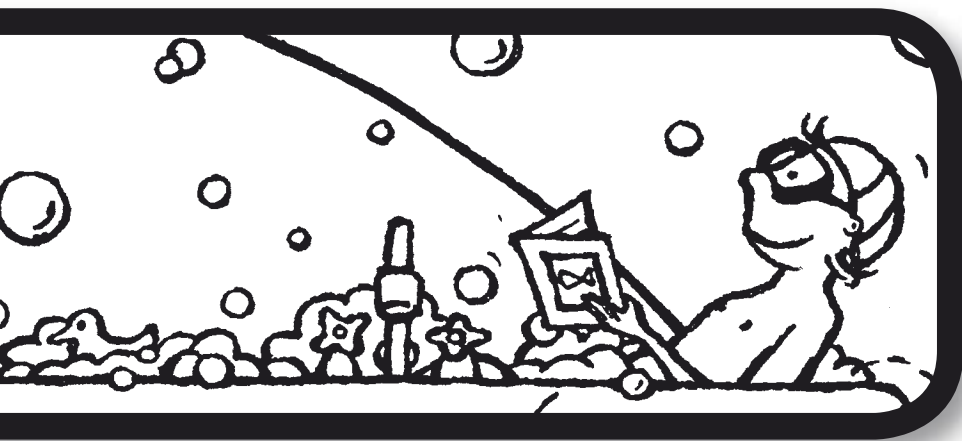
Werkwijze

• In een korte monoloog in of buiten de poppenkast stelt Odil zich voor en vertelt over Simon en zijn ziekte (zie hiervoor p. 7 en 10 van het leerlingenboekje). Odil brengt ook aan wat er met de zieke klasgenoot aan de hand is. Als er een spontane interactie ontstaat tussen pop en kinderen kun je dit laten uitgroeien tot een kringgesprek. Hierbij krijgen de kinderen de kans zich uit te spreken over hun gevoelens bij de ziekte van hun maatje en wisselen ze ervaringen uit over ziek zijn.

Heb je al een klaspop dan kan deze Odil introduceren als nieuw vriendje. Telkens als Odil komt opdraven, is de klaspop ook van de partij. Er ontspint zich dan een dialoog tussen de poppen over het nieuws dat Odil meebrengt.

• Geef in samenspraak met de kinderen Odil een vaste plaats in de klas. Misschien mag Odil voorlopig plaatsnemen op het stoeltje of in de bank van de zieke klasgenoot zolang die afwezig is. Of creëer 'Simons hoekje'. Een plekje in de klas waar naast Odil allerlei materiaal dat het project ondersteunt een plaats vindt: boeken, voorwerpen, tekeningen van en voor de zieke, nieuws, foto's. Je noemt dat hoekje natuurlijk bij voorkeur naar de zieke klasgenoot.

Vers van de pers

Om het nieuws dat de kinderen ongetwijfeld mee naar huis nemen en op hun eigen manier zullen brengen te verduidelijken, kun je in samenspraak met de ouders van de zieke de kinderen een brief mee geven voor hun ouders met wat achtergrondinformatie. Zo voorkom je onzekerheid, speculaties en eindeloze vragen.

Over ziek zijn

In een eerste fase willen we met de kinderen op zoek gaan naar positieve en negatieve ervaringen rond ziek zijn.

Werkwijze

- In een klassengesprek wisselen de kinderen ervaringen uit rond 'ziek zijn'.

Aan het einde van het gesprek zet je hen aan om daar rond materiaal te

Deze brief bezorg je uiteraard ook aan de collega's. Dit kan bovendien de aanzet zijn om regelmatig een korte nieuwsbrief te verspreiden zolang de zieke afwezig is.

In de tweede klas kun je deze nieuwsbriefjes eventueel samen met de kinderen opstellen.

verzamelen. Spreek af wat kan, wat niet kan. Vraag hen hun naam aan te brengen op wat zeker weer terug naar huis moet. Zo voorkom je heibel als alles opgeruimd wordt bij het einde van het project.

- Plan voor de volgende dag een moment om het meegebrachte materiaal te inventariseren. Elk kind krijgt daarbij de kans om te tonen wat het heeft meegebracht. Schik het materiaal in Simons hoekje. Kinderen die in de loop van de week nog materiaal meebrengen, mogen dit ook op enkele vaste tijdstippen tonen en voorstellen aan de klasgenootjes.

Dat Kan zo

- Laat de kinderen een woord kiezen uit de woordspin. Hiermee bedenken ze een zin die bij de praatplaat past.
- Nodig de kinderen beurtelings uit om hun zin voor te brengen.
- Bruikbare zinnen worden beoordeeld en verbeterd.
- Schrijf zo een tiental zinnen op het bord.
- Laat de zinnen lezen en herlezen.
- Nummer ze samen in de juiste volgorde.

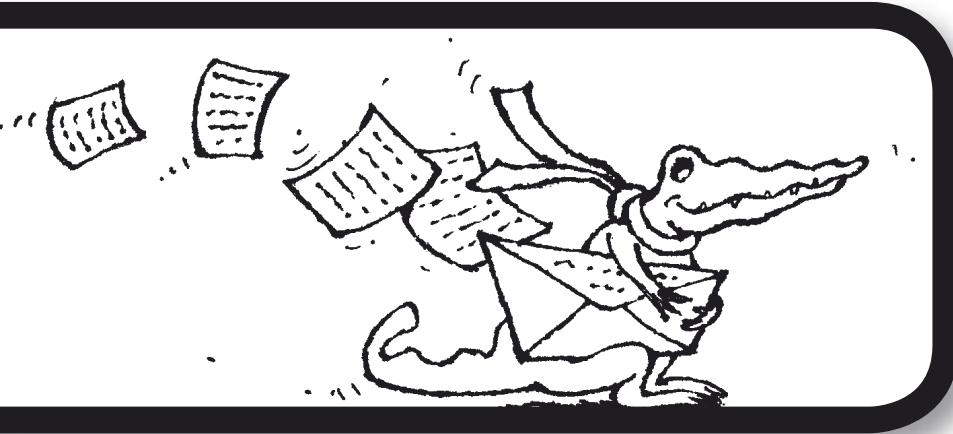
- Breng de eerste praatplaat voor. Laat de kinderen vrij vertellen bij de plaat. Bouw aan de hand van wat de kinderen aanbrengen een woordspin op rond ziek zijn. Stel met de kinderen aan de hand van deze woorden een bordles op van een tiental zinnen.

Voeg indien nodig passende tussen-zinnen toe. Laat telkens als controle de reeds genummerde zinnen voorlezen. Laat dan pas een volgende zin toevoegen.

- Zet de tekst op papier, laat er door een vrijwilliger een leuke illustratie bij maken en geef het verhaal een plaats in Simons hoekje. Je kunt het ook opnemen in het projectboek.

Dit is een geschikt moment om het idee van een heen-en-weer dagboek te lanceren.

Het heen-en-weer dagboek

Het dagboek reist regelmatig heen en weer met nieuws voor en van de zieke. Zo blijft er ondanks zijn afwezigheid toch een vrij hechte band tussen de zieke en zijn klas.

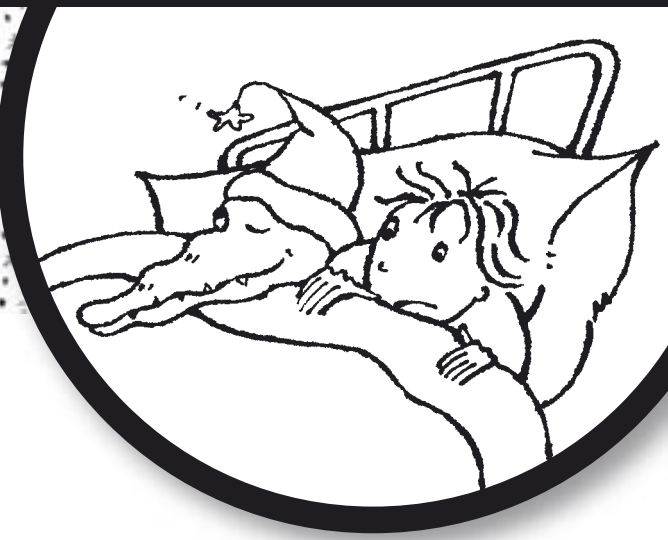
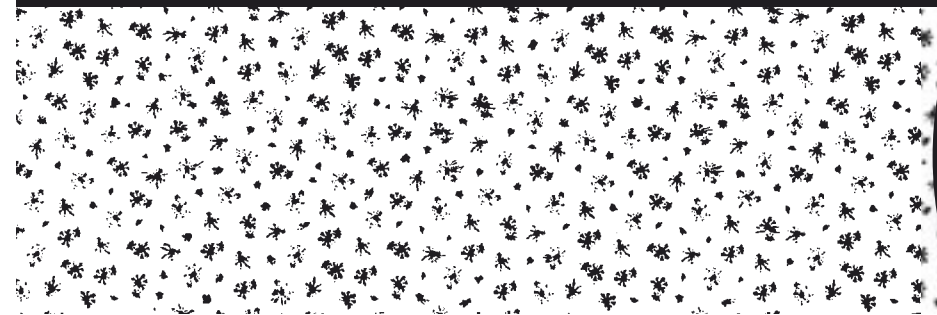
Werkwijze

- Gebruik een groot dik schrift of een dummy. Hou de linkerbladzijde telkens voor de klas en de rechterbladzijde voor de zieke. Vermeld steeds de datum op elke bladzijde.
- Op de linkerbladzijde komt een tekening, een foto of een tekst over merkwaardige gebeurtenissen in de klas: een jarige, een bezoek, een bijzonder voorval, een uitstap ... Om de beurt krijgt een klasgenoot de kans om een bladzijde te verzorgen. Ook juf of meester kan hier enkele zinnen kwijt om iets te verduidelijken.
- Op de rechterbladzijde geeft de zieke zijn reactie op het nieuws uit de klas. Hij vertelt in tekening en/of tekst wat hij heeft meegemaakt: een onderzoek, een slechte nacht, een leuk voorval ...

De ouders van de zieke mogen hierbij enkele verduidelijkende zinnen schrijven.

Het is belangrijk dat het dagboek regelmatig heen en weer reist tussen de klas en het ziekenhuis. Spreek daarom met de ouders van de zieke een manier af om het dagboek te brengen en op te halen. Is het boek in de klas, leg het dan in Simons hoekje open bij het laatste nieuws zodat iedereen het kan inkijken.

- Contact houden via internet kan uiteraard ook als de klas en het ziekenhuis beschikken over de nodige installaties. Via de site van Simon en Odil kan dit op een zeer veilige manier gebeuren (zie Voorwoord, p. 3 - 4) Spreek daarbij een vast tijdstip af om met elkaar te communiceren en stel ook hiervoor met de kinderen een beurtrol op.

Ik voel me rot

In deze fase willen we de verschillende gevoelens die de kinderen bij een ziekte ervaren met elkaar confronteren.

Werkwijze

- In een kringgesprek krijgen de kinderen de gelegenheid zich uit te spreken over hun gevoelens bij het ziek zijn. Ze vertellen wat ze leuk of minder leuk vinden aan ziek zijn. Gevoelens bij een ziekte van mama, papa, broer of zus kun je uiteraard ook bespreken. Geef de kinderen hier de kans om zich uit te spreken over hun gevoelens bij de ernstige ziekte van hun klasgenoot.

- Knutsel gevoelenspictogrammen. teken deze pictogrammen ☺ ☹ ☹ met een doormeter van 10 cm Kopieer deze pictogrammen op stevig papier. Bespreek de betekenis van de pictogrammen. Laat ze uitbeelden in mimiek, lichaamshouding en beweging. Spreek samen een passende kleur af voor elk pictogram. Laat kleuren en precies uitknippen. Elk pictogram komt op een reep stevig karton of op een dun latje.

Werkboekje, p. 2-3

Lees en bespreek de opdracht. Neem de uitspraken één voor één door. Telkens kleuren de kinderen het pictogram dat bij hun gevoelens past.

In een klassikale ronde maken de kinderen hun gevoelens duidelijk door de pictogrammen op te steken.

Besteed bij elk item aandacht aan de verschillende meningen.

Een voorbeeld.

- Waarom vind jij het sneu als je niet naar school mag?
- Wie vindt dat niet erg? Waarom niet?

Geef elk kind de kans om zich uit te spreken.

Dokter Arts

Nodig een huisarts of de schoolarts uit naar de klas. Nu worden de echte instrumenten getoond en benoemd. De werking wordt gedemonstreerd en uitgelegd op het niveau van de kinderen. Laat enkele kinderen de stethoscoop hanteren, laat ze de hartslag van een klasgenootje beluisteren. Geef de kinderen de kans om vragen te stellen.

Een vader of moeder van een klasgenoot die in de verpleging werkt, komt uiteraard ook in aanmerking.

Enkele voorbeelden

1) een stethoscoop

Dit heb je nodig:

- Karton;
- een schaar;
- een potlood;
- een rond blikken doosje;
- een halve meter elektriciteits snoer;
- sneldrogende lijm.

Doe het zo.

1 Teken een been van een stethoscoop op het karton.

2 Knip uit.

Een eigen dokterstas

Laat de kinderen een dokterstas samenstellen met een oud boekentasje. Geef de opdracht om allerlei materiaal te verzamelen dat bruikbaar is om instrumenten te maken. Ga op zoek naar schoongespoelde wegwerpinjectiespuiten. Stel materiaal en knutselgerief ter beschikking om in een vrij knutselmoment de instrumenten te maken en de dokterstas te vullen. Geef de kinderen voldoende tijd om te experimenteren. Vestig tijdens het knutselen de aandacht op originele ideeën en zelfbedachte oplossingen. Leg ook enkele werkschema's klaar voor de kinderen met weinig inspiratie.

3 Trek er rond met potlood. Knip uit.

4 Trek de draden van het snoer van elkaar los over een twintigtal cm.

Kleef elke draad aan één been vast.

5 Klem het andere uiteinde tussen het deksel en het doosje vast.

Je stethoscoop is klaar

Tip

Je kunt het snoer ook vervangen door 2 plastieken draden. Die moet je dan wel tegen elkaar kleven over een 30-tal cm.

Dit is niet leuk!

We willen dat de kinderen zich op een creatieve en ludieke manier inleven in de rol van dokter en patiënt. Zo worden al spelend antwoorden gegeven en gevoelens geduid.

Odil brengt nieuws

Odil komt vertellen hoe het gaat met Simon en met de zieke klasgenoot. Hij nodigt de kinderen uit om te vertellen wat er gebeurt als ze ziek zijn. Odil toont de speelgoedversie van een dokterstas die hij heeft meegebracht. Of hij vestigt de aandacht op het tasje dat al in Simons hoekje staat.

Bekijk en bespreek de instrumenten uit de tas.

Laat de kinderen de instrumenten benoemen, de werking ervan uitleggen en demonstreren. Allicht ontstaan hierbij meningsverschillen.

Laat Odil tussenkomen, misschien weet hij er meer van. Odil moet echter het antwoord schuldig blijven.

Stel daarom voor iemand uit te nodigen die het wel kan weten.

2) een otoscoop

Dit heb je nodig:

- een dun kartonnen rolletje
- een plasticen flacon van oogdruppeltjes
- sneldrogende lijm

Doe het zo.

Kleef het rolletje en het flacon in een L op elkaar.

Tip

Je kunt de flacon vervangen door een tweede rolletje.

Bouw aan het einde van de knutselronde een toonmoment in waarop de kinderen hun dokterstas aan elkaar kunnen voorstellen.

Ze mogen daarbij vertellen welke problemen ze ondervonden hebben en hoe ze die hebben opgelost.

Welke tassen zijn volledig?

Wat ontbreekt er?

Wie heeft er aan doktersbriefjes gedacht?

Rollenspel

Verdeel de klas in groepjes van drie. Laat per groep kaartjes trekken om de rolverdeling te bepalen. Geef de opdracht de volgende situatie te dramatiseren:

- Simon voelt zich slecht,
- mama belt de dokter op,
- de dokter onderzoekt Simon.

Stel ook attributen ter beschikking: een (zelfgemaakte) dokterstas, een telefoon-toestel, een mobiele telefoon ... Na een oefenronde van een kwartiertje komen alle groepjes aan de beurt. Elke voorstelling wordt klassikaal besproken en geëvalueerd.

Pantomime

Vergroot en kopieer de tekeningen van werkblad 2.

Knip de tekeningen van elkaar los.

Leg ze omgekeerd.

Laat een kind een prent trekken en de situatie van de tekening uitbeelden.

De anderen mogen raden.

Wie juist geraden heeft, mag de volgende mimespeler worden.

Leuk of niet

Werkboekje, p. 4-5

Bespreek de verschillende tekeningen zodat elk kind een duidelijk beeld krijgt van elke situatie.

Laat de opdracht individueel uitvoeren.

Houd een nabespreking bij de tweede opdracht.

Geef alle kinderen de kans om duidelijk te maken wat zij het ergste vinden en waarom.

Confronteer hierbij verschillende meningen met elkaar.

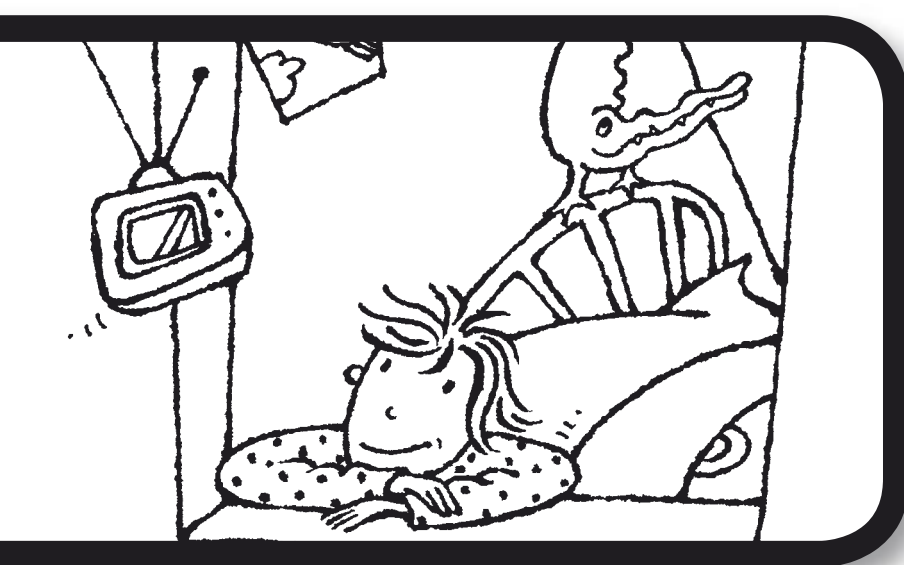
Ik word dokter

In een kringgesprek mogen de kinderen zich uitspreken over de uitspraak: 'Ik zou wel dokter (verpleger) willen zijn.' Zet hen aan om te duiden waarom.

Daag de kinderen uit om nog andere zelfbedachte situaties uit te beelden. Bijvoorbeeld:

- een arm omzwachtelen;
- een wonde hechten;
- een gipsverband aanbrengen.

Onder de scan

14

Vertrekkend vanuit de eerste pagina van het verhaal 'In de soep' werken we in deze fase vooral rond de angst voor de operatie en de behandeling.

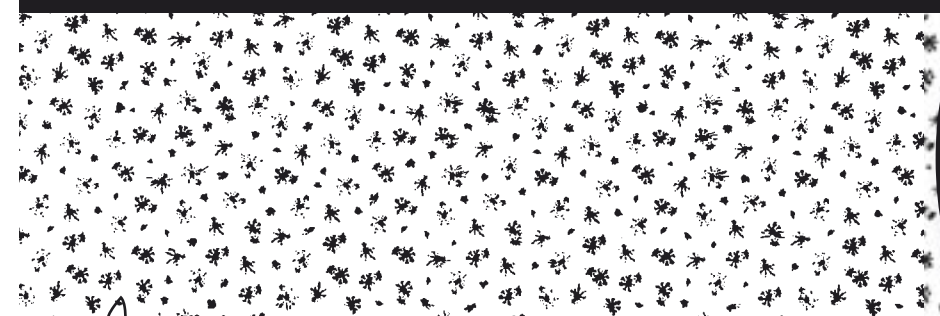
In de soep

Odil brengt het nieuws dat Simon onder de scan moet. De krokodil probeert te verklaren wat dat betekent. Uiteindelijk stelt de knuffel het boek 'In de soep' voor en zegt dat juf of meester de eerste pagina maar eens moet voorlezen. Of misschien kunnen de kinderen dit al wel zelf.

Al naargelang het tijdstip in de loop van het schooljaar bouw je hier een moment gericht luisteren in of hou je een oefening in begrijpend lezen.

Laat de kinderen na het voorlezen of stil lezen van de tekst de inhoud beknopt navertellen. Toets aan de hand van gerichte vragen naar het begrijpen van de tekst.

- Waaraan merk je dat Simon bang is voor de scanner?
- Waarom is hij bang, denk je?
- Wie legt aan Simon uit wat een scanner is?
- Hoe ziet een scanner eruit?
- Waarom gebruikt de dokter een scanner?
- Wat bedoelt de auteur met 'Simons binnenkant'?

'In de soep' wordt 'boek van de week' en krijgt een plaats in Simons hoekje. Elke dag kun je er een stukje uit voorlezen.

Ik ben bang

Organiseer naar aanleiding van de eerste pagina van het verhaal 'In de soep' een kringgesprek rond angst voor de behandeling.

Lees die eerste bladzijde nogmaals voor. Wissel van gedachten rond de vraag waarom Simon bang is voor de scanner. Trek het gesprek verder open en laat de kinderen ervaringen uitwisselen over gelijkaardige situaties, over de angst voor het onbekende. Zet hen aan om daarbij hun gevoelens te uiten en om eerbied te hebben voor de gevoelens van anderen.

Aanknopen bij de zin 'En als je daar in lag, kon de dokter op een soort televisiescherm bekijken hoe Simons binnenkant eruitzag' kun je de kinderen een aantal radiografieën voorleggen om zo de binnenkant van mensen te bekijken. Laat de kinderen vertellen wat ze zien. Wijs het verschil aan tussen organen en beenderen. Nodig hen uit om oude exemplaren en eventueel

prenatale foto's mee te brengen. Die worden uiteraard ook getoond en besproken.

Laat de kinderen vrij een zwart-wit tekening maken over hun binnenkant. Gebruik de radiografieën als model. Hang ze daartoe voor het raam.

Onder het mes

Odil brengt de boodschap dat Simon onder het mes moet. Hij verklaart meteen de uitdrukking. Odil nodigt de kinderen die al een operatie ondergingen uit om over hun ervaringen te vertellen.

Via de tweede praatplaat nemen we een kijkje in een operatiekamer. Wat de kinderen in een leergesprek aanbrengen wordt aangewezen, geduid en aangevuld. Ook bij deze praatplaat wordt een bordles samengesteld. Voor een mogelijke werkwijze zie 'Over ziek zijn', p. 6-7

Organiseer, indien mogelijk, een geleid bezoek aan een ziekenhuis. Misschien mag je wel een kijkje nemen in een operatiekamer.

15

Laat de oefeningen in partnerwerk oplossen.
De cijfers worden genoteerd met potlood.
In een klassikale ronde worden de antwoorden besproken en zo nodig gecorrigeerd.

De kinderen mogen het personage kleuren in wiens plaats ze het liefst zouden willen zijn. In een korte nabespreking kunnen ze aangeven waarom ze precies dat personage kozen.

In deze fase van het project willen we de kinderen duidelijk maken wat chemotherapie is. We informeren hen ook over de positieve en negatieve gevolgen voor de zieke.

Mijn operatiekamer

Laat de kinderen in een grote schoenendoos een operatiekamer knutselen met wegwerpmateriaal.

Stel materiaal en knutselgerei ter beschikking. Bied zeker veel hechtingsmateriaal aan: verschillende lijmen en soorten kleefband, nietjes, splitpenen, ijzerdraad, garen ...

Zorg voor tekeningen en foto's van een operatiekamer. Gebruik ook de praatplaat als model.

Zet de kinderen per twee aan het werk. Laat ze daarbij experimenteren met het materiaal en eigenhandig oplossingen bedenken.

Haal constructiespeelgoed in de klas om een operatiekamer op te zetten (Lego, matador, meccano).

Figurenspeel

Play-mobil biedt heel wat doosjes aan rond het thema ziekenhuis.

Wellicht mogen de kinderen die over dit speelgoed beschikken, het meebrengen naar de klas.

Met de geknutselde operatiekamer en de speelpoppetjes kun je dan verschillende ziekenhuissituaties laten spelen.

- Simon wordt geopereerd.
- Simon krijgt een baxter.
- Simon wordt verzorgd door een verpleegster.

Chemo

Odil brengt een lege baxter aan. Hij vertelt dat Simon nu chemo krijgt. Odil probeert uit te leggen wat dat precies betekent. Hij verwijst de kinderen die meer willen weten naar het boek 'Chemo- Kasper' van Helle Motzfeldt (uitgave van VOKK, 1997)

Chemo-Kasper

Doe het zo ...

Toon een tekening. Geef de kinderen de kans om ze goed te bekijken.

Laat de kinderen spontaan reageren.

Lees de bijhorende tekst rustig voor.

Controleer met enkele gerichte vragen of de kinderen de tekst begrijpen.

Neem zo het hele boek door.

... of zo.

Teken de eenvoudige lijntekeningen over op een groot formaat.

Vertel aan de hand van die grote prenten wat kankercellen precies zijn en hoe ze bestreden worden.

Leg uit wat chemotherapie is en wat

het betekent voor de patiënt.

Wijs op de positieve en op de negatieve gevolgen van de therapie.

Laat je bij de vertelling leiden door de originele tekst.

Maak een selectie van de belangrijkste tekeningen. Bijvoorbeeld: p. 6, 12, 14, 16, 21, 25, 30, 32, 36.

Bied ze door mekaar aan de kinderen aan. Laat ze in de juiste volgorde schikken. Dit kan zowel klassikaal met de grote prenten als in partnerwerk als je elk duo een stel kleine prenten bezorgt. Controleer en recapituleer in een afsluitend leergesprek. Hier kun je ook pagina 11 uit het werkboekje mee verwerken.

Misschien kun je iemand die al chemotherapie heeft ondergaan, uitnodigen om voor de klas te komen getuigen.

Ondergaat de zieke klasgenoot echter een bestralingstherapie dan kun je 'Radio-Robbie' gebruiken (uitgave van VOKK, 1998).

Lang

Spuitje hier
en spuitje daar.
Ik vind het naar.
Nóg wat stralen,
nóg wat drankjes
en een pil.
Het duurt zo lang
voor alles weer
genezen wil...

Jan Wouters

- Lees het gedicht voor terwijl de Kinderen meelezen,
Neem de inhoud van het gedicht door
aan de hand van gerichte vragen.

Een voorstel.

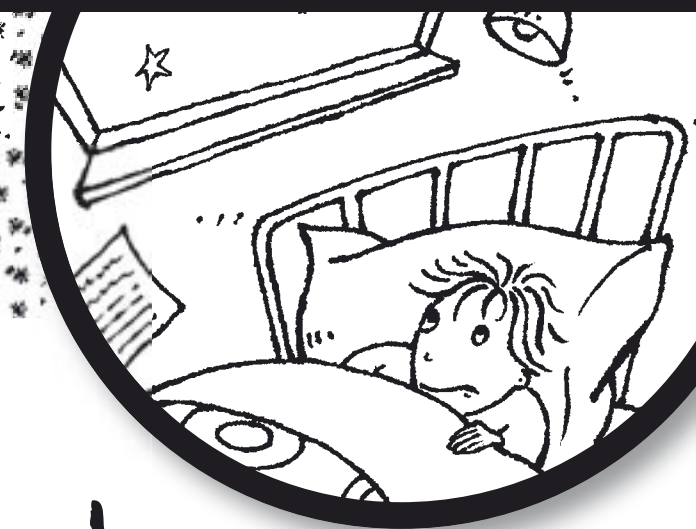
- Welke zin zegt je dat het gedicht
over een zieke gaat?
Wat moet deze zieke allemaal onder-
gaan om weer beter te worden?
- De auteur schrijft: 'nóg wat stralen'.
Wat bedoelt hij met die stralen?
Waarom staat er een schuin streepje
op nog, denk je? (Wie wil, kan
hier bij het woord 'accent' voorbren-
gen en inhoud geven.)
- Hoe vindt de zieke die behandeling?
Uit welke zin maak je dat op?
- Wat vindt de zieke bijzonder erg?

Dit gedicht leent er zich toe om per twee of drie voorgebracht te worden. Patiënt en dokter of patiënt, dokter en verpleegster. Bespreek met de kinderen welke zinnen bij ieder personage passen. Oefen even in met de afgesproken rolverdeling. Eerst met het blad in de hand, dan uit het hoofd. Besteed daarbij aandacht aan een passende intonatie.

Leuk wordt het als de spelers nog een attribuut krijgen. Een pyjamavest voor de patiënt, een spuitje voor de verpleegster, een witte kiel of een stethoscoop voor de dokter.

Ik voel me zo alleen!

Langdurig zieken hebben er allemaal mee te kampen.

Dat gevoel van alleen te zijn.

De verveling.

Samen met de kinderen gaan we op zoek naar mogelijkheden om daar wat aan te doen.

Alleen

Odil brengt nieuwe info over Simon en de zieke klasgenoot. Alles gaat voorlopig goed maar het is nog te vroeg voor de zieke om bezoek te ontvangen. Hij voelt zich zo alleen.

Houd een leergesprek bij praatplaat 3. Stuur het gesprek na een algemene beschouwing van wat er op de plaat te zien is zo dat de gevoelens rond eenzaamheid en onzekerheid zeker aan bod komen. Geef de kinderen de kans om eigen ervaringen met deze gevoelens uit te wisselen. Laat hen vertellen over de omstandigheden waarin ze deze gevoelens ervaren hebben.

Richt hier de aandacht op Odil, bespreek in welke mate een knuffel troost kan bieden als deze gevoelens opwellen. Nodig de kinderen uit om hun knuffel mee naar school te brengen.

Bouw ook bij deze praatplaat een bordles op. (Werkwijze zie 'Over ziek zijn' p. 6-7)

18

Werkwijze

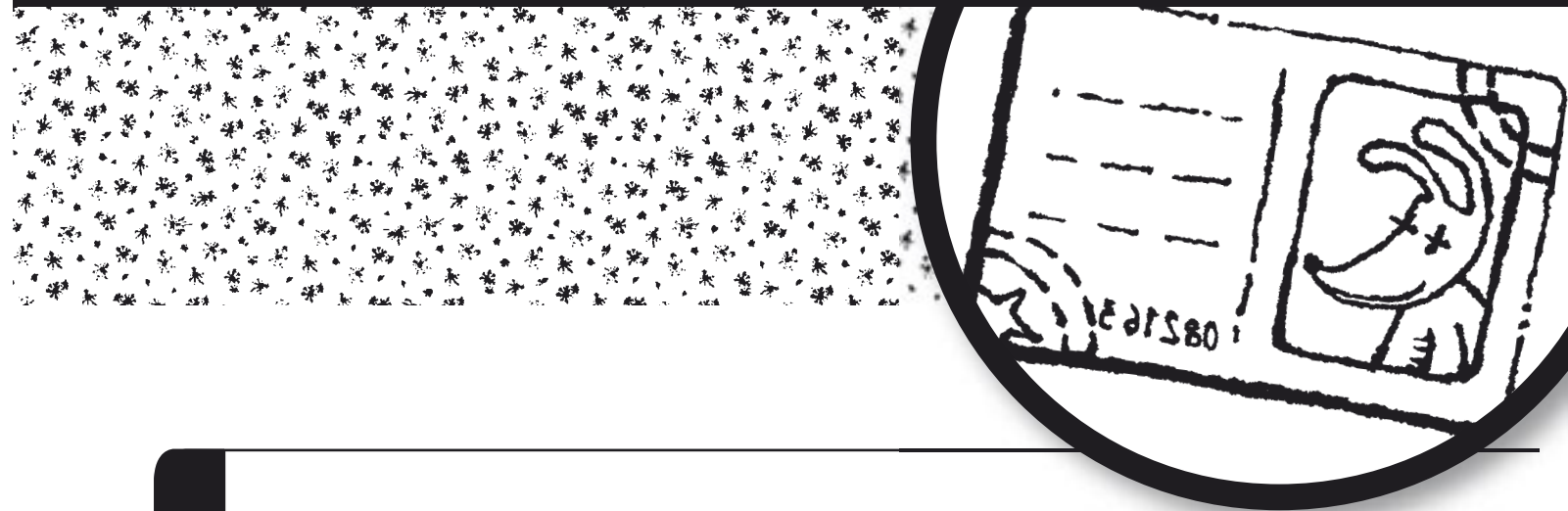
- Lees het gedicht voor zonder de titel te vermelden

Laat de kinderen spontaan reageren op de tekst.

- Lees het gedicht nogmaals voor en vraag de Kinderen een gepaste titel te bedenken

- Bespreek elk voorstel.
- Confronteer hen met de oorspronkelijke titel.
- Vraag waarom de auteur precies voor deze titel koos.

19

Knuffels

Elk kind mag zijn knuffel voorstellen aan de klasgenoten. Ze geven de naam op en beschrijven hem. Ze geven aan waarom dit precies hun liefste knuffel is en ze vertellen waarom die knuffel belangrijk is voor hen.

Raadspel

Verzamel alle knuffels achter een scherm. Een van de kinderen van de klas mag achter het scherm een knuffel uitkiezen.

Het beschrijft de knuffel zonder de naam of de soort te noemen. Wie in de beschrijving zijn knuffel meent te herkennen, komt vooraan in de klas staan. De beschreven knuffel wordt getoond. Wie fout gokte krijgt een minpunt. Wie goed geraden heeft krijgt een pluspunt, zet zijn knuffel weer achter het scherm en beschrijft een andere knuffel. Wie bij het einde van het spel het minste strafpunten heeft, is de winnaar.

1) Opdracht 1

Help de kinderen de identiteitskaart van hun knuffel in te vullen. De kinderen werken zelfstandig. Moeilijke namen en woorden worden op bord voorgescreven op vraag van de kinderen.

Voor kleuters kan juf of meester bij elk kind persoonlijk de naam en de soort invullen terwijl de kinderen het portret van hun knuffel tekenen en kleuren. Dit kan ook een opdracht zijn die kleuters thuis samen met papa of mama afwerken.

2) Opdracht 2

Lees de uitspraken één voor één voor.

Laat de kinderen telkens aanduiden of ze al dan niet akkoord gaan met de uitspraak.

Maak in een klassikale ronde een inventaris op.

Doe het zo ...

- Lees een uitspraak voor.
- Elk kind toont zijn mening door een gevoelensbordje (😊 en 😞) op te steken (zie: Ik voel me rot, p.9).
- Zet de kinderen die akkoord gaan samen in een groepje. De kinderen die niet akkoord gaan, vormen ook een groepje.
- Laat de kinderen hun keuze verklaren. Ga een vorm van debat op kindermaat hierbij niet uit de weg. Leid het in goede banen en neem de gelegenheid waar om enkele fundamentele gespreksregels in de verf te zetten.
- Ga voor elke uitspraak op dezelfde wijze tewerk.

... of zo

- Lees een uitspraak voor.
- Noteer de uitspraak in een kernwoord of een pictogram (troosten, spelen, geheimpjes, op reis, voor meisjes, in bed)
- Elk kind toont zijn mening door een gevoelensbordje op te steken. (zie: Ik voel me rot, p.9).
- Tel het aantal pro's en contra's. Noteer ze in groen of rood bij elk kernwoord.
- Ga voor elke uitspraak op dezelfde wijze te werk.
- Vergelijk samen de resultaten en trek enkele besluiten. Met welke uitspraak gaan de meeste kinderen akkoord? Met welke uitspraak gaan de meeste kinderen niet akkoord? Bij welke uitspraak zijn er evenveel kinderen voor als tegen?

Schots en scheef

Lees de eerste pagina van het verhaal 'Schots en scheef' voor. Laat beknopt navertellen. Controleer het begrijpen van de inhoud aan de hand van enkele gerichte vragen.

- Wat betekent 'Mmmmskrunchlsbwablief' ? (Voor tweedeklassers kan dit woord als uitdaging op bord komen. Wie kan dit lezen?)
- Waarom eet Odil het dessertje van Simon op, denk je?
- Wie wil er een middagslaapje doen?
- Hoe komt het dat Simon zich verveelt, denk je?
- Wat wil Simon doen?

- Waarom wordt het moeilijk om iets te beleven in een ziekenhuiskamer?
- Simon zegt: 'Kom, we zijn weg.' Wat gaan ze volgens jou doen? Prikkel de fantasie van de kinderen en laat hen allerlei suggesties aan brengen.

Maak samen een lijst op van wat je allemaal kunt doen in een ziekenhuiskamer of als je bedlegerig bent. Laat de kinderen putten uit hun eigen ervaringen. Maak ook een lijst op van activiteiten die georganiseerd worden om een langdurig verblijf in het ziekenhuis aangenamer te maken voor kinderen. Hierbij kan Odil komen vertellen over een ziekenhuisklas, plaatselijke initiatieven en van het gebruik van de website van Simon en Odil.

ZiekenK@mer.be

Ik heb gif groene stippen
op mijn lippen,
sta vol bobbel
en barstende builen,
mijn buik
is een woelige zee...

maar mail muziek
lieve brieven :-)
Kusjes XXX
en knuffels
naar ziekenK@mer.be,
dan ben ik snel
weer helemaal oké!

Jan Wouters

Lees het gedicht voor. Laat de kinderen vrij reageren op de tekst.

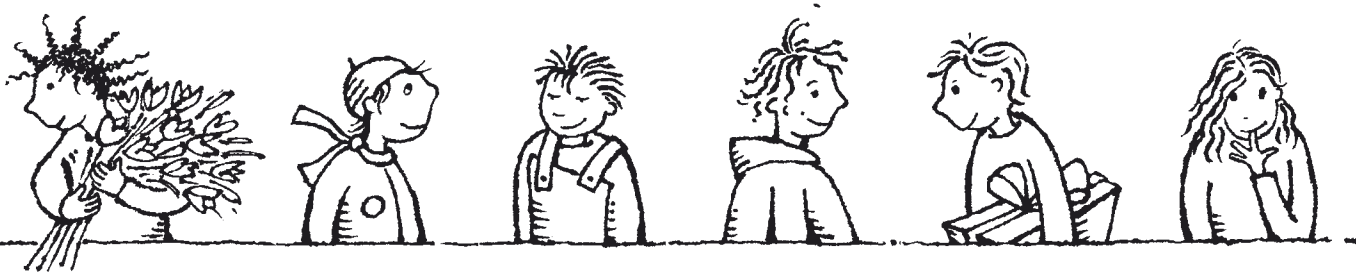
Ga samen op zoek naar de gevoelens die doorklinken in het gedicht.

- Herlees de eerste strofe
 - Welk gevoel herken je in de eerste strofe? Welke aanwijzingen vind je daarvoor in de tekst? Wat kan daarbij echt niet?
 - En in de tweede strofe?
 - Wat bedoelt de auteur met: 'mijn buik is een woelige zee'? Wie heeft dat ook al eens meegeemaakt? Beschrijf eens wat je dan voelt.
- Herlees de tweede strofe
 - Welk gevoel klinkt hier door?

- Wat betekent de zin: 'dan ben ik snel weer helemaal oké!'
- Wat maakt de ikfiguur weer beter?
- Bekijk samen de opmaak van het gedicht
 - Wat valt je meteen op als je het gedicht bekijkt?
 - Welke vreemde tekens gebruikte de auteur?
 - Verklaar die tekens.
 - Waarom gebruikte hij dat lachende en dat huilende rondje?
 - Wat betekent :-) ?
 - En die drie kruisjes?
 - Waarom heeft de auteur die tekens in de tekst gebracht, denk je?

Besprek samen hoe het gedicht voorgedragen kan worden. Besteed daarbij zeker aandacht aan de betekenis van die 'vreemde' tekens voor het voordragen. Ontwerp met de kinderen een poster bij dit gedicht. Laat ze per twee een tekening of een collage maken die bij het gedicht past. Werk op A3 formaat. Zet vooraf de tekst in een voldoende groot lettertype op een transparant. Presenteer elke tekening met de tekst op de transparant er bovenop. Kies samen de beste poëzieposter en geef die een plaatsje in Simons hoekje.

Bezoek

Odil brengt het blijde nieuws dat de zieke klasgenoot beter is en dat bezoek mag. Hij vraagt de kinderen wie er op bezoek wil gaan.

Hij vraagt of ze weten wat mag en wat niet mag bij een bezoek. Vanuit dit gesprek leggen we enkele gedragsregels vast.

Werkboekje, p.14-15

Bespreek de illustratie.

Laat de kinderen vertellen wat ze allemaal op de tekening zien.

Lees de opdracht voor.

Laat ze individueel uitvoeren met potlood.

Doe de opdracht in een controlerende klassikaal over.

Laat nu een rood kleurtje gebruiken.

Laat telkens verklaren waarom een actie wel of niet kan.

Maak in samenspraak met de ouders van de zieke en met de behandelende geneesheer een leeg bezoek-schema op. Geef het schema met de kinderen mee om de ouders die met hun kinderen een bezoek willen brengen aan de zieke klasgenoot enkele voorkeuren te laten aanduiden. Leg aan de hand daarvan een definitief schema vast. Zo kan het

bezoek op een efficiënte manier gespreid worden. Geef aan elk kind een volledig ingevuld schema mee. Ouders kunnen dan eventueel nog onderling wisselen als er zich problemen voordoen. Zo heb je bovendien een kijk op het bezoek en weet je wanneer je welk kind kunt inschakelen als postbode voor het overbrengen van het dagboek.

Weer naar school

Goed nieuws!

We willen de terugkeer van de zieke klasgenoot niet ongemerkt voorbij laten gaan. We geven het een feestelijk tintje en organiseren samen een rustige receptie.

Odil is door het dille heen. Hij heeft fantastisch nieuws. De zieke klasgenoot komt weer naar school. Dat moet gevierd worden. Odil wil weten wat de klas wil doen.

Laat de kinderen opsommen wat ze willen doen om de zieke klasgenoot te onthalen. Odil reageert telkens en geeft commentaar bij elk voorstel.

Enkele mogelijkheden:

- de klas versieren
 - een erelint maken
 - een welkomstlied aanleren
 - een feesthoed maken
 - een kleine receptie organiseren
- Veelvraat Odil verheugt zich uiteraard op de receptie.

Maak een programma en een taakverdeling op.

- Wie voert het woord?
- Wie serveert de drankjes?
- Wie gaat met de hapjes rond?

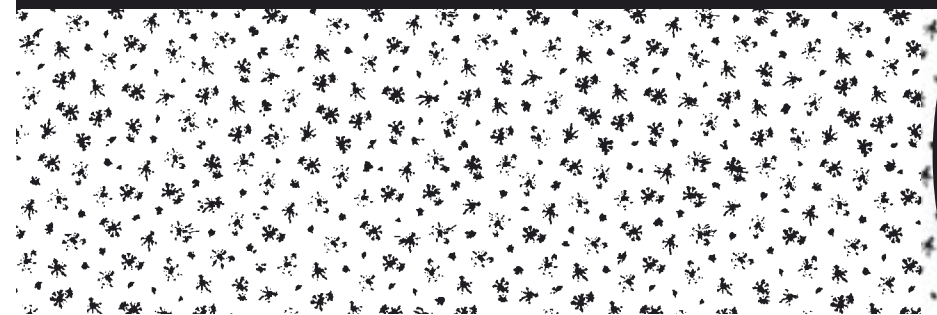
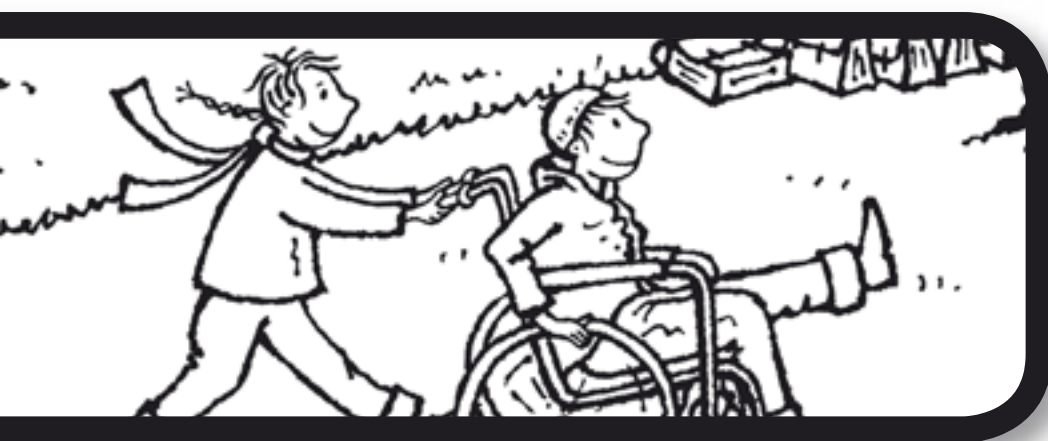
Houd het welkomstfeest vooral rustig.

Nodig naast de directie ook de ouders van het klasgenootje uit.

Zorg voor gezonde hapjes. Kleine fruitspiesjes, gevulde kerstomaatjes, kaasblokjes met ananas, belegde toastjes ... Vraag vooraf wat de zieke wel en niet mag eten en wat hij of zij graag lust.

Vraag enkele ouders en/of grootouders om de kinderen te helpen bij het bereiden van de hapjes. Eén volwassene per groepje volstaat. Verdeel de klas in groepjes van vier. Zet per groepje de ingrediënten en het keukengerei klaar.

Goed nieuws?

Een terugkeer na een lange afwezigheid loopt niet altijd van een leien dakje. We willen de kinderen laten ondervinden welke positieve en negatieve ervaringen ermee gepaard gaan en welke gevoelens die teweegbrengen.

Wat nu?

Odil heeft wel bedenkingen. Zal het wel lukken met die rolstoel? En kan onze klasgenootje nog wel volgen?

Laat de kinderen vertellen bij de vierde praatplaat.

Bouw weer samen een bordles op.
(Werkwijze zie: 'Over ziek zijn', p. 6-7)

Rollen

Met mijn rolstoel
elke keer
heen en weer,
papa duwt me
van hier

...naar daar,

maar
ik zou liever lopen
rennen,
hollen

dan in zo'n wagen
rond te rollen.

Jan Wouters

Organiseer een kringgesprek over het gebruik van de rolstoel.

Wat vindt de zieke er leuk aan?

Wat niet?

Confronteer deze gevoelens met die van de klasgenootjes.

Lees het gedicht voor

Laat de kinderen hun eerste indrukken verwoorden.

Lees het gedicht nogmaals voor

Houd een beknopte bespreking.

- Lees de titel?

Vind je deze titel geschikt of niet? Waarom?

- Waarover gaat het gedicht eigenlijk?

- Hoe voelt het kind in de rolstoel zich?

Waraan merk je dat in de tekst?

Lees het gedicht samen door

- Wat valt je op? Wijs eventueel op de herhaling.

- Welk verschil merk je tussen de eerste en de tweede strofe?

Waarom koos de auteur voor deze bladschikking, denk je?

Laat het gedicht voorlezen vanuit de rolstoel

Ook bij dit gedicht kunnen de kinderen een poëzieposter maken.

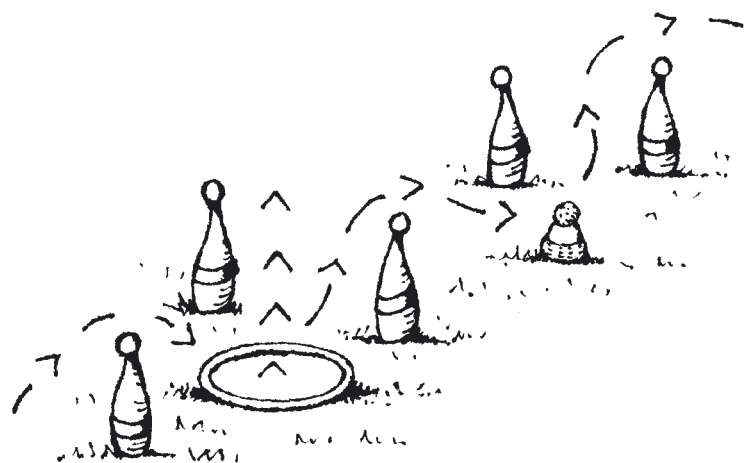
(Werkwijze zie: Ziekenk@mer.be, p. 23)

Hindernissenparcours

Via het doorlopen van een hindernissenparcours willen we de kinderen aan den lijve laten ondervinden welke problemen een rolstoelgebruiker ervaart bij eenvoudige dagelijkse handelingen.

Dit heb je nodig:

- een rolstoel
- acht kegels
- een muts
- twee hoepels
- een hellend vlak

Werkwijze

Zet het volgende hindernissen-parcours uit.

1. slalom tussen vijf kegels
2. een helling op- en afrijden
3. een smalle doorgang nemen
4. een muts oprapen
5. rond een hindernis rijden

Doe het zo

Verdeel de klas in groepjes van twee. Eén kind in en één achter de rolstoel. Om beurten leggen de teams het parcours af tegen de tijd. Bij een tweede beurt wisselen partners van plaats. Maakt iemand een stuurfout of raakt die een kegel, dan moet de hindernis opnieuw genomen worden. Welk team is het snelst?

Laat de kinderen in een afsluitend kringgesprek ervaringen en gevoelens uitwisselen rond het spel. Besteed hierbij vooral aandacht aan de negatieve ervaringen die ze hierbij zeker hebben opgedaan. Confronteer hen dan met het feit dat het voor hen een spel was maar voor de rolstoelgebruiker dagelijkse realiteit.

Variaties

- Als er op de speelplaats een verhoogd gedeelte met een stoeprand is, kun je het op- en afrijden van de stoep opnemen in het parcours.
- Beschik je over een rolstoel met handgrepen aan de wielen dan kan het parcours individueel afgelegd worden.

Op krukken

Een gelijkaardig parcours kan ook afgelegd worden met een stel krukken.

Als je over twee stellen krukken beschikt, kun je estafetten laten lopen. Verdeel de klas daarvoor in twee teams. Ieder team beschikt over een stel krukken. Elk kind voert dezelfde opdracht uit en geeft de krukken door aan de volgende speler van zijn team. Elke opdracht moet uitgevoerd worden op één been. Het team dat eerst klaar is, wint.

Mogelijke opdrachten:

- een afstand afleggen
- een slalom lopen tussen vijf kegels
- in een achtvorm lopen rond twee hoepels
- een Zweedse bank kruisen
- een potlood oprapen

Kan ik nog mee?

Uitgangspunt

Wellicht heeft de zieke tijdens zijn afwezigheid wat leerachterstand opgelopen. Dat schept problemen. Ophalen van die achterstand kost moeite.

Werkwijze

Geef de ene helft van de klas tien gewone sommen op. De andere helft krijgt dezelfde sommen maar een bepaald getal is telkens vervangen door een onbekend symbool. Laat de sommen om ter snelst oplossen. Een voorbeeld voor de eerste klas.

reeks 1

$4 + 4 = \dots$	$8 - 4 = \dots$
$\dots - 5 = 1$	$3 + \dots = 6$
$2 + 6 = \dots$	$5 + \dots = 7$
$4 - 4 = \dots$	$9 - 2 = \dots$
$\dots + 5 = 8$	$\dots - 1 = 6$

reeks 2

$\S + \S = 8$	$8 - \S = \dots$
$\dots - 5 = 1$	$3 + \dots = 6$
$2 + 6 = \dots$	$5 + \dots = 7$
$\S - \S = \dots$	$9 - 2 = \dots$
$\dots + 5 = 8$	$\dots - 1 = 6$

Er zal ongetwijfeld heel wat commotie ontstaan.

- Laat de kinderen vrij reageren.
- Grijp dit moment aan om een kringgesprek uit te bouwen.
- Laat eerst de kinderen aan het woord die de 'moeilijke' sommen opkregen.
- Vooral hun gevoelens van onzekerheid, van verwarring, van ontgoocheling moeten hierbij naar voor komen.
- Geef dan de anderen de kans om daarop te reageren.
- Vraag de kinderen naar andere momenten waarop ze deze gevoelens ondervonden hebben.

- Trek de parallel met de situatie van de zieke die ook met die gevoelens kampt als gevolg van zijn lange afwezigheid.
- Als afsluiting kun je de oefeningen van reeks 2 als uitdaging opgeven voor de hele klas.
- Laat de kinderen in groepjes van twee naar de oplossing zoeken. Wie vindt de sleutel?

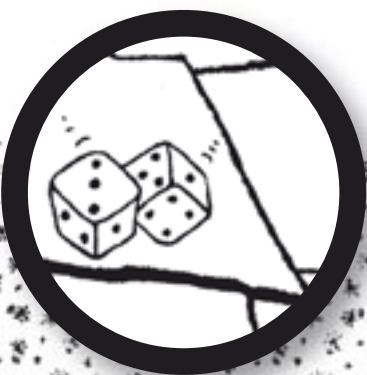
Variatie

- Een gelijkaardige opdracht kan ook voor lezen.
- Vervang in een leestekst op het niveau van de leerlingen een letter door een ander symbool of karakter.

Bordspel

Dit bordspel biedt een andere manier om positieve en negatieve ervaringen en gevoelens rond de terugkeer na een lange afwezigheid bespreekbaar te maken. Het spel kan meermaals gespeeld worden. Ook thuis kan men er mee aan de slag.

Tekening van het bordspel vind je op p. 8-9 van het werkboekje. Je kunt die kopiëren en plastificeren zodat het spelbord stevig blijft; je kunt het ook kopiëren voor de kinderen zodat ze het kunnen meenemen naar huis. Leuk om ook met mama, papa, broer of zus te spelen.

Dit heb je nodig

- een pion voor elke speler;
- een dobbelsteen

De spelregels

- Speel het spel volgens de spelregels van het ganzenspel.

- 5 De deur is te smal voor je rolstoel. Ga terug naar de start.
- 9 Je maatje duwt de rolstoel verder. Ga verder naar 15.
- 14 Je hebt je muts laten vallen. Je kunt niet uit je rolstoel. Wacht om te spelen tot een andere speler je voorbij gaat.
- 18 Je vriendjes spelen met de bal. Je kunt enkel toekijken. Sla een beurt over.
- 23 Er staat een rijtje kinderen te wachten aan het toilet. Jij mag voorgaan. Ga naar 27.
- 26 Je kunt langs het hellend vlak naar boven. Ga naar 27.
- 28 Je kunt niet met de lift. Die is defect. Gebruik het hellend vlak. Ga terug naar 26.
- 31 Deze lift werkt. Je bent op één, twee, drie boven. Ga naar 34.
- 36 Je moet op controle naar het ziekenhuis. Je kunt niet mee

naar het theater. Sla een beurt over.

- 41 Je vriendjes gaan gymmen. Jij blijft in de klas. De juf helpt je bij het inhaalwerk. Je krijgt een extra speelbeurt.
- 45 De deur is toe. Een vriendje doet ze voor jou open. Gooi bij een volgende beurt twee keer. De hoogste worp telt.
- 50 Je sommen lukken niet zo best. De andere kinderen zijn al klaar. Sla een beurt over.
- 52 Je bent erg moe. Je moet even rusten. Sla een beurt over.
- 54 Een band van je rolstoel is lek. Je moet wachten op hulp. Wacht om te spelen tot een ander speler je voorbijgaat.
- 59 Papa komt je wat later ophalen, hij zit in de file. De directeur brengt je naar huis. Je krijgt een tweede beurt.

Als afsluiting

wisselen de kinderen gedachten en gevoelens uit bij het spel.

- Wat was leuk?
- Wat niet?
- Wat vond je het ergste?
- Wie had geluk?
- Wie voelde zich de grootste pechvogel?

Trek de parallel met wat de zieke klasgenoot ondervindt bij zijn terugkeer.

Maar wat als het klasgenootje niet terugkeert?

Wat als de ziekte fataal afloopt?

Deze mogelijkheid mag zeker niet over het hoofd gezien worden.

Het is evenwel niet de bedoeling van dit project om dieper in te gaan op deze problematiek.

Er zijn meer dan voldoende publicaties voorhanden die steun bieden om met de klas het verlies van een vriendje te verwerken.

Colofon

Voor gezonde kinderen die de pech hebben ziek te zijn

Handleiding voor de leerkracht voor kinderen van 5 tot 8 jaar

Simon & Odil is een geregisteerd merk van vzw 4 Kids

Auteur: Edwin Geets

Illustraties en vormgeving: Lucy Elliott

www.simonodil.com

www.averbode.be

Een realisatie van Nv uitgeverij Averbode in
samenwerking met vzw 4 Kids, Boniverlei 15,
2650 Edegem

D/2006/39/140

ISBN -10 90-317-2397-5

ISBN -13 978-90-317-2397-3

